

*Шелест Г. Ю.,**старший викладач кафедри української мови та слов'янської філології
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»*

МЕТОД ПРОЕКТУ ЯК КОМПЛЕКС ЗАХОДІВ ЩОДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Анотація. Стаття присвячена актуальній проблемі вивчення української мови як іноземної. Увагу приділено методу проекту як комплексу заходів щодо вивчення української мови як іноземної. У статті основну увагу акцентовано на розробленні сучасних методів викладання української мови, а також визначено теоретичну сутність поняття «проект».

Доведено, що метод проекту під час вивчення української мови як іноземної вимагає використання сучасних технологій, що підвищують ефективність вивчення української мови, а пошук різних форм навчання передбачає вплив учителя/педагога на діяльність учня/студента й залучення його до активної навчально-практичної діяльності.

З'ясовано, що в сучасних умовах українська система освіти інтегрується до європейської та викладання української мови як іноземної набуває все більшої популярності. Зростання культурних, наукових, політичних та економічних зв'язків між Україною й іншими державами посилює інтерес до України як держави, а отже, і до вивчення її мови, а це, у свою чергу, активізувало лінгводидактиків стосовно розроблення нових методів і прийомів щодо вивчення української мови як іноземної. Матеріалом для дослідження обрано метод проекту як комплекс заходів щодо вивчення української мови як іноземної, основу якого становить самостійна робота студента/учня, індивідуальний підхід до об'єкта дослідження, вміння мислити логічно, бачити проблеми, приймати рішення, отримувати й використовувати необхідну інформацію.

Опрацьовано проблематику розвитку комунікативної культури студентів/учнів у процесі навчання, проблематику вивчення української мови як іноземної, проблематику створення навчальних посібників, методичних рекомендацій з вивчення української мови як іноземної.

Визначено основні етапи успішного застосування методу проекту як комплексу заходів щодо вивчення української мови. Розкрито причини впровадження методу проекту як комплексу заходів щодо вивчення української мови як іноземної в сучасну лінгводидактичну науку.

З'ясовано, що пріоритетною у вивченні української мови як іноземної є орієнтація на наочне представлення результатів, адже кінцева мета навчання – це можливість використовувати знання з мови в повсякденному житті, що сприятиме кращому її засвоєнню та закріпленню.

Ключові слова: метод проекту, українська система освіти, методика вивчення української мови як іноземної, комунікативна організація навчального процесу.

Постановка проблеми. Останніми роками зростає інтерес до української мови загалом і вивчення української мови зокрема. Отже, методика викладання української мови як іноземної стає головним напрямом української лінгводидактичної науки. Новітні методи і прийоми у вивченні української мови

як іноземної допоможуть вивчити українську мову, сприятимуть залученню до культури народу, мову якого вивчають.

Згідно з Державними стандартами освіти України, метою навчального предмета «українська мова» є застосування комплексного підходу до формування основних умінь і навичок у навчанні студентів/учнів для їхньої мовної й мовленнєвої компетенції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останніми роками в Україні з'явилися нові навчальні посібники, які допомагають у вивченні української мови як іноземної й дають можливість викладачеві використовувати різні методики для вивчення мови: «Українська мова для іноземних студентів I–IV курсів» (М. Арделян, 2010), «Українська мова для іноземних студентів» (М. Винник, О. Гайда, І. Драч, 2013) тощо.

Проблемі вивчення української мови як іноземної присвятили дослідження такі науковці: О. Туркевич, І. Зозуля, О. Тростинська, І. Кочан, В. Важко та ін. Аналіз теоретичного і практичного досвіду лінгвістів і методистів відображено в працях О. Глебової, Т. Чижової, К. Бархіна та ін.

Розвиток комунікативної культури студентів/учнів у процесі навчання розглядається в працях А. Арутюнової, С. Рубінштейна та ін.

Але досі не приділено належної уваги під час вивчення української мови як іноземної методу проекту. Цим і визначається актуальність пропонованого дослідження.

Метою статті є розгляд методу проекту як комплексного методу, що дає можливість студентам/учням виявити самостійність у плануванні, організації та контролі своєї навчальної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Сучасний світ – це світ зв'язків, інтеграцій, спілкування, відкриттів, знайомств із новими технологіями тощо.

Модернізація сучасної української освіти вимагає пошуку нових підходів до викладання української мови як іноземної.

В умовах інтеграції української системи освіти до європейської викладання української мови як іноземної набуває все більшої популярності. Сьогодні відбувається тісне економічне, політичне й наукове співробітництво між країнами, що пов'язане з вимогами часу, а отже, зростає інтерес до України. Як наслідок, посилюється інтерес до української мови.

Нині існує багато методик з вивчення української мови як іноземної, програм і проектів з вивчення мови.

Навчання іноземних громадян українській мові передбачає комунікативну організацію навчального процесу. Для успішного навчання потрібен постійний пошук нових підходів для викладання української мови як іноземної. Звернення до різних форм навчання передбачає вплив учителя/педагога на діяльність учня/студента й залучення його до активної навчально-прак-

тичної діяльності. Одним із ефективних і практичних методів викладання української мови як іноземної є метод проекту.

Проект – це комплекс дій, який організований учителем і виконується учнями/студентами. Метод проекту дає можливість учням/студентам виявляти самостійність у плануванні, організації та контролі своєї роботи. Мета проекту полягає у сприянні формування системи знань і вмінь, вихованні самостійності, умінні мислити логічно, бачити проблеми, приймати рішення, отримувати й використовувати необхідну інформацію тощо. Не менш важливим є, на нашу думку, розвивати грамотність, учити учнів/студентів усного мовлення, створювати конкретні умови для спілкування українською мовою, формувати й удосконалювати мовленнєві навички тощо.

Метод проекту дає учням/студентам змогу виявляти самостійність у виборі теми, джерел інформації, способу викладання інформації. Цей метод допомагає індивідуально працювати над темою, якою зацікавився учасник проекту. Учень/студент сам обирає об'єкт дослідження, самостійно вирішує, чи достатньо інформаційного матеріалу в підручнику, чи використовувати додаткову довідкову літературу.

Робота над проектом – це самостійна робота учня/студента з вирішення тих чи інших завдань, проблем. Учень/студент сам планує свою роботу, підбирає необхідний матеріал.

Перед проектною діяльністю учитель має чітко визначити для себе основну проблему (завдання), а також усі можливі гіпотези їх вирішення. Також важливо визначити, які знання, вміння й навички, що раніше були засвоєні, потрібні учням/студентам під час роботи над проектом, які нові знання, уміння й навички вони мають набути під час роботи над проектом; який матеріал їм необхідний для успішної роботи (наприклад, джерела інформації, сама інформація). Допомогу при цьому може надати інформація в Інтернеті, робота з документами, періодичними виданнями тощо. Результати проектів, які виконав учень/студент, мають бути представлені у вигляді презентації.

Однією з особливостей проектної діяльності є орієнтація на досягнення конкретної мети – наочне представлення результатів (вір, малюнок, презентація). Під час навчання учнів/студентів української мови як іноземної метод проекту дає їм можливість використовувати мову в повсякденному житті, що сприяє кращому її засвоєнню та закріпленню.

Важливим є те, що в процесі проектної роботи відповідальність за навчання бере на себе сам учень/студент і як індивідуальна особистість, і як член проектної групи. У цій роботі важливим є те, що учень/студент, а не викладач визначає, що буде містити проект, у якій формі та як пройде його презентація. Учням/студентам, які вивчають українську мову, дається можливість писати твори-роздуми, створювати презентації.

Для застосування цього методу на заняттях з вивчення української мови потрібна поетапна робота.

Перший етап – пошуковий, тобто пропонується тема дослідження. Перший етап передбачає зацікавити кожного учня/студента у виконанні проекту. Цей етап є важливим і для викладача, бо саме на цьому етапі відбувається його презентація як викладача, враження, яке він справить на учнів/студентів. Розробляючи тему проекту, викладач моделює конкретні ситуації під час занять для кожного учня/студента. Це залежить від інтересів учня/студента, темпу засвоєння ним матеріалу, його особистого потенціалу. На період цієї роботи викладач може вести щоденник (журнал), де планується участь кожного

учня, обсяг виконання роботи тощо. Важливим завданням на першому етапі є необхідність залучення всіх учнів/студентів до роботи над самим проектом, тобто кожен учень/студент має розглянути й дослідити кожен аспект усередині цієї теми. Добре, якщо учень/студент самостійно сформулює проблеми й дослідницькі завдання, які мають заохочувати його до цієї діяльності.

Отже, викладач зможе виявити рівень самостійного мислення учнів/студентів, їхні вміння бачити проблему.

Визначення теми проекту, її обговорення, коментування також сприятиме розвитку іншомовної комунікативної компетентності учнів/студентів; вони мають самостійно аргументувати свої висловлювання, вживати відповідні мовні та мовленнєві засоби.

Другий етап – аналітичний. На цьому етапі погоджується загальна лінія розроблення проекту, складається детальний план роботи над проектом, обговорюються шляхи збирання матеріалу, аналізуються перші результати в групі. Для успішного виконання проекту необхідною умовою є стосунки між членами проекту. Саме на цьому етапі розроблення проекту відбувається формування груп для розгляду та вирішення різних проблем. Тему, що буде представлена, й аспекти її розгляду обирає учень/студент самостійно. Викладач виконує роль консультанта, змінює свій стиль поведінки: частіше лунає схвалення, заохочення.

Третій етап – практичний. На цьому етапі відбувається оформлення роботи над проектом. Уміння, що застосовуються учнями/студентами, включають таке:

1) мовленнєві навички (уміння формулювати думку, говоріння та аудіювання);

2) під час добору матеріалу та їх запису – читання й письмо.

Під час презентації може бути обрана форма невеликої доповіді, газети. Учні/студенти мають продемонструвати основні вміння читати й говорити. Доцільніше обговорювати проект, коли завершується вивчення певної теми або параграфа: учні/студенти зможуть використати знайомий їм граматичний і лексичний матеріал.

Четвертий етап – презентаційний. Презентація завершує й підсумовує роботу над проектом і є важливим етапом як для учнів/студентів, так і для викладача. Спосіб презентації, який обрали учні/студенти, базується на вже сформованих уміннях з проведення публічних виступів. У процесі роботи над проектом ці вміння формуються та вдосконалюються.

На презентації може демонструватися усна доповідь або альбом. Форма презентації визначається під час постановки мети й завдань проекту. Результат потрібно публічно продемонструвати, презентувати, тобто розповісти, показати, опублікувати, представити на широкий загал. У процесі презентації формуються навички публічного виступу нерідною мовою.

П'ятий етап – контрольний. На цьому етапі подається аналіз, оцінювання результатів проекту, заслуховуються звіти учасників, формулюються запитання, занотовуються найбільш типові помилки учасників проекту для їх подальшого обговорення й узагальнення. Також важливим є оцінювання зусиль кожного учня/студента і групи загалом. Оцінюються знання лексики, якість використання джерел, потенціал кожного учня/студента, якість презентації. Викладач проводить бесіду з кожним учасником та аналізує виконання плану роботи над проектом, планує подальший її розвиток. Учні/студенти беруть

участь у бесіді, у плануванні подальших кроків як у вивченні мови, так і в участі в подальших проєктах.

Отже, метод проєкту під час вивчення української мови як іноземної вимагає новітніх підходів, використання сучасних технологій, які підвищують ефективність навчання української мови як іноземної, максимальну зацікавленість учнів/студентів, тобто їхню мотивацію.

Висновки. Отже, уміння використовувати метод проєкту – це показник кваліфікованості викладача, володіння сучасними методиками навчання. Саме такі технології є технологіями XXI ст., які дають змогу адаптуватися в стрімких умовах життя сучасної людини та сучасному суспільстві.

Література:

1. Корженко В., Опанасюк М. Інноваційні методи викладання української мови як іноземної у технічному університеті. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2011. № 1. С. 152–155.
2. Кочан І. Захлюпана Н. Українська лінгводидактика в іменах : словник-довідник. Львів, 2011. 236 с.
3. Лисенко Г.В. Формування соціокультурної компетентності студентів у процесі вивчення іноземної мови. URL: <http://www.psyh.kiev.ua>.
4. Сафонова В.В. Культуроведение в системе современного языкового образования. *Иностранные языки в школе*. 2011. № 3. С. 17–24.
5. Туркевич О., Палінська О. Триступеневий підручник з української мови як іноземної на основі комунікативного підходу. *Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті. Українська діаспора у світовій цивілізації* : матеріали Другої міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 18–20 червня 2008 року. С. 229–230.
6. Туркевич О. Становлення термінологіки методики викладання української мови як іноземної (на матеріалі діаспорних навчальних посібників). *Теорія і практика викладання української мови як іноземної* : збірник наукових праць. Львів, 2010. Вип. 51. С. 75–180.

Shelest G. Project-based learning as a way of studying Ukrainian as a foreign language

Summary. The article reveals the problem of studying Ukrainian as a foreign language which is of actual importance. The special attention is given to project-based learning. The

study emphasizes developing innovative methods of studying the Ukrainian language. The theoretical core of the term 'project' is defined.

It is proved that project-based learning as a way of studying Ukrainian as a foreign language requires the use of modern technologies that increase efficiency of studying Ukrainian; searching for different forms of studying provides for impact of a teacher/lecturer on the activity of a student/learner and involving the latter into intensive educational practices.

It is revealed that in the current circumstances Ukrainian educational system is integrating the European one, which means that studying the Ukrainian language as a foreign one is of greater popularity. Growing cultural, scientific, political and economical links between Ukraine and other states enhances interest in Ukraine as a state as well as in studying its language. All that mentioned encouraged specialists in linguistical didactics to develop new methods and techniques of studying Ukrainian as a foreign language. Project-based learning as a way of studying Ukrainian as a foreign language was chosen as a material for the study. Independent activities of a student/learner, individual approach to the object of the study, logical thinking, problem-solving and decision-making skills, ability to assess and use the information lie in the basis of this research.

The challenges concerning students/learners' communicative culture development while educating, studying Ukrainian as a foreign language, creating training manuals and methodical recommendations on studying the Ukrainian language as a foreign one are considered.

The main stages of successful application of project-based learning as a way of studying Ukrainian as a foreign language are identified. The reasons for introducing project-based learning as a way of studying the Ukrainian language as a foreign one are revealed.

It is found out that orientation towards visual presentation of results is of main priority while studying Ukrainian as a foreign language, since the opportunity to use language proficiency in everyday life is the ultimate goal of education, and it promotes better absorption and retention of the language in general.

Key words: project method, Ukrainian system of education, methods of studying Ukrainian as a foreign language, communicative organization of the process of education.